

ЗНАЧЕННЯ ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ КАФЕДРИ КЛІНІЧНОЇ АНАТОМІЇ І ОПЕРАТИВНОЇ ХІРУРГІЇ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

Коптее М.М., Білаш С.М., Проніна О.М.

Українська медична стоматологічна академія

Вивченню історії розвитку кафедри, на якій викладається певний предмет, часом не надають суттєвого значення. Однак кафедра клінічної анатомії і оперативної хірургії УМСА має гідну історію, вивчення якої завжди було і має бути невід'ємною частиною навчального процесу.

Ключові слова: історія кафедри, навчальний процес, клінічна анатомія, оперативна хірургія.

The study of the history of the department, which teaches a certain subject, sometimes does not attach significant importance. However, the Department of Clinical Anatomy and Operative Surgery of the UMSA has a worthy history, the study of which has always been and should be an integral part of the educational process.

Keywords: history of the department, educational process, clinical anatomy, operative surgery.

*Хто не пам'ятає свого минулого,
той не має майбутнього.*

В.А.Кредісов [3]

Забезпечення високого рівня професійної підготовки випускників для вітчизняних медичних вишів нині стало головним завданням. Удосконалення навчального процесу в медичних ЗВО – нагальна потреба, а тому значних змін зазнають програми і тематичні плани дисциплін, які вивчають майбутні лікарі.

З останніми змінами часто лунають думки про недоцільність розгляду на практичних заняттях історії розвитку кафедри, на базі якої вивчається предмет. Однак це питання не таке просте, як може здаватися на перший погляд, і має розв'язуватися виважено. Так, кафедра клінічної анатомії і оперативної хірургії Української медичної стоматологічної академії має давню славу біографію, знання якої для студентів має не лише історичне значення.

Історію кафедри творили видатні науковці, серед яких і вчені зі світовим ім'ям. Їхні наукові здобутки мають не тільки теоретичне, а й вагомим практичне значення і не втрачають своєї актуальності понині.

Опановуючи оперативну хірургію і клінічну анатомію, студенти стикаються з такими поняттями як шов Кузнецова-Пенського, індивідуальна мінливість іннервації передньо-бічної черевної стінки за Т.В.Золотарьовою, топографія і морфо-функціональна характеристика лабіринтів решітчастої кістки за М.С.Скрипниковим. І це лише невелика частка творчого доробку співробітників кафедри за тривалий час її діяльності.

Свою історію кафедра клінічної анатомії і оперативної хірургії Української медичної стоматологічної академії започаткувала з 1884 року, коли була створена її родоначальниця – кафедра оперативної хірургії і топографічної анатомії медичного факультету Харківського університету. Організатором і першим керівником кафедри був професор О.І.Дудукалов. Наслідуючи погляди М.І.Пирогова, Олексій Іванович багато зробив для розвитку топографічної анатомії як прикладної до хірургії науки. Як один із перших щелепно-лицевих хірургів в Україні, він проводив спостереження і досліди з відновлення кісткового піднебіння. Праці О.І.Дудукалова, присвячені розрізам при затіканні сечі та сечовим норицям, не втрачають своєї актуальності й понині та можуть бути використані в навчальному процесі при вивченні оперативних втручань у ділянці малого тазу.

Співробітником та учнем професора Дудукалова, а згодом і завідувачем кафедри був Ю.Р.Пенський. Однією з його численних заслуг є експериментально розроблений разом із М.М.Кузнецовим спосіб припинення кровотечі при резекції печінки. Шов Кузнецова-Пенського заслужено користується широкою популярністю як один із перших печінкових швів. Пріоритет Кузнецова-Пенського в розробці шва печінки був високо оцінений такими зарубіжними хірургами як Мікулич і Кохер [3]. Нині на практичних заняттях з оперативної хірургії і клінічної анатомії, вивчаючи печінкові шви, студенти мають оволодіти технікою накладання шва Кузнецова-Пенського. При цьому важливо, щоб кожен студент не лише міг виконати практичну частину, а й твердо знав роль у розвитку хірургії печінки своїх співвітчизників, науковців кафедри оперативної хірургії і топографічної анатомії медичного факультету Харківського університету Ю.Р.Пенського і М.М.Кузнецова, роботу яких цінували видатні хірурги світу.

Одним із очільників кафедри був професор С.М.Деліцин. Видатний вчений і педагог, він вбачав основним завданням предмета оперативної хірургії і топографічної анатомії навчити майбутнього лікаря «мислити фізіологічно, а оперувати анатомічно» [3]. Уведений Сергієм Миколайовичем у викладання дисципліни хірургічний тренінг, спрямований на опанування практичних навичок, нині особливо актуальний. Одним із недоліків традиційної системи медичної освіти стало недостатнє опанування практичними навичками та професійними вміннями. Наближення навчального процесу до потреб практичної охорони здоров'я є пріоритетним у роботі кафедри оперативної хірургії і топографічної анатомії, а тому виконання студентами навчальних операцій на трупному матеріалі та ізольованих органах тварин має особливе значення [5]. Проведення навчальних операцій у формі ділової гри заглиблює студентів у ситуації, близькі до реальної практичної роботи хірурга, коли потрібно визначитися з діагнозом захворювання, обґрунтувати тактику оперативного лікування, обрати найраціональніший спосіб хірургічного втручання. Така форма організації навчального процесу сприяє розвитку клінічного мислення – невід'ємної складової професійної діяльності кожного лікаря. Його формування в студентів, уже починаючи з перших років навчання, беззаперечно, є одним із головних завдань викладачів навчальних медичних закладів [6]. Таким чином, викладачі кафедри і нині дотримуються постулату С.М.Деліцина, навчаючи студентів «мислити фізіологічно» й «оперувати анатомічно».

При вивченні топографії окремих ділянок тіла людини, увагу студентів завжди привертають до шляхів поширення гнійно-запальних процесів. Лікар будь-якої спеціальності має володіти інформацією про можливі напрямки розповсюдження інфекції в організмі людини. На вивчення цього питання співробітники кафедри завжди приділяли достатньо уваги. Так, своїми топографо-анатомічними дослідженнями паранефрону, тазових фасцій, клітковини кисті та пальців професор Б.Г.Пржевальський сприяв розумінню шляхів поширення гнійних процесів [3].

У розвиток грудної хірургії вагомий внесок зробили завідувачі кафедр, професори О.В.Мельников, С.Л.Мінкін та І.М.Фаєрман. Ісай Маркович Фаєрман великого значення надавав методології викладання предмета, що знайшло відображення в статтях «Досвід вивчення методики організації навчального процесу на кафедрі оперативної хірургії» та «Клінічна анатомія як навчальна дисципліна в медичному інституті» [3]. Його праці цікаві й нині, коли навчальними програмами знову передбачено викладання клінічної анатомії для студентів медичних вишів.

У 1946 році при Харківському медичному стоматологічному інституті був організований самостійний курс оперативної хірургії та топографічної анатомії, який очолював професор Райгородський І.І.

У 1952-1978 рр. завідувачем курсу, а пізніше і кафедри була заслужений діяч науки і техніки УРСР, лауреат двох премій імені В.М.Шевкуненка, професор Золотарьова Т.В., учениця академіка АМН СРСР, професора В.М.Шевкуненка. У своїх наукових дослідженнях професор Золотарьова продовжила вчення Віктора Миколайовича. Тамара Василівна вивчала індивідуальну мінливість іннервації передньо-бічної стінки живота. Вона вдало поєднала вивчення індивідуальної мінливості топографії нервів передньо-бічної черевної стінки з її залежністю від форми будови тіла і форми живота людини. Під її керівництвом була створена школа морфологів, яка вивчала індивідуальну мінливість хірургічної анатомії голови та шиї. Результати наукових досліджень Т.В.Золотарьової та її учнів лягли в основу підручників, посібників і монографій, не втрачають своєї актуальності, досі використовуються в навчальному процесі. Кожен студент-стоматолог має знати про внесок Т.В.Золотарьової у вивчення хірургічної анатомії голови та шиї, а студент медичного факультету – про досліджену нею індивідуальну мінливість топографії нервів передньо-бічної черевної стінки [2].

Справу своїх учителів гідно продовжив М.С.Скрипніков – видатний учений, талановитий керівник, активний громадський діяч, який усе життя присвятив служінню науці, медичній освіті й академії, яку очолював протягом 1987-2003 рр. Як завідувач кафедри оперативної хірургії та топографічної анатомії професор Скрипніков створив власну наукову школу морфологів. У своїх дослідженнях очолюваний ним колектив працював над темою «Розробка нових хірургічних, реконструктивних та фізико-біологічних методів корекції порушень діяльності організму людини та тварин при експериментальних ситуаціях, створення нових медичних приладів, технологій та засобів профілактики та лікування, що працюють на цій основі». Науковці його школи розв'язували нові проблеми морфології, пов'язані з соціальними факторами, впливом зовнішніх негативних чинників, розвитком нових напрямів практичної стоматології, хірургії, пластичної хірургії та трансплантології [1]. Отримані ними нові відомості стали невід'ємною частиною навчального процесу і знайшли своє відображення в численних підручниках і посібниках для студентів медичних спеціальностей та інтернів.

Отже, кафедра клінічної анатомії і оперативної хірургії Української медичної стоматологічної академії має гідну історію, вивчення якої має бути невід'ємною частиною навчального процесу, спрямованого на досягнення високого рівня професійної підготовки майбутніх лікарів.

Список використаної літератури

1. 80-річчю з дня народження доктора медичних наук, професора Скрипнікова Миколи Сергійовича присвячується / С.М.Білаш, О.М.Проніна, А.М.Білич [та ін.] // Вісник проблем біології і медицини. – 2016. – Вип. 2, т. 1 (128). – С. 13-14.
2. Золотарьова Тамара Василівна (до 100-річчя з дня народження та 75-річчя від початку наукової, педагогічної і громадської діяльності) / О.М.Проніна, С.І.Данильченко, Білич А.М. [та ін.] // Експериментальна і клінічна медицина. – 2012. – Вип. 4, т. 1 (96). – С. 8-10.
3. Історія Харківського державного медичного університету / [за ред. А.Я.Циганенка]. – Харків, 2005. – 752 с.
4. Кредісов В.А. Хто не пам'ятає свого минулого, той не має майбутнього / В.А.Кредісов // Офіційна сторінка Вячеслава Кредісова [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://kredisov.com/vyacheslav/bfk/bfk-rojnyativ/xto-ne-pamyatae-minulogo-toj-ne-mae-majbutnogo/>.
5. Організація практичної підготовки студентів з оперативної хірургії та топографічної анатомії в умовах кредитно-модульної системи навчання / О.М.Проніна, М.М.Коптев, С.І.Данильченко [та ін.] // Досягнення і перспективи впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих медичних (фармацевтичному) навчальних закладах України : матеріали Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю. – Тернопіль, 2014. – Ч. I. – С. 321-323.
6. Формування клінічного мислення у студентів під час вивчення оперативної хірургії та топографічної анатомії / О.М.Проніна, М.М.Коптев, С.І.Данильченко [та ін.] // Експериментальна і клінічна медицина. – 2014. – Т.63, №2. – С. 25-28.

ДИДАКТИЧНІ АСПЕКТИ СКЛАДАННЯ СИТУАЦІЙНИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ САМОСТІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ АНГЛОМОВНИХ СТУДЕНТІВ

Коробейніков Л.С., Король Д.М., Коробейнікова Ю.Л.

Українська медична стоматологічна академія

Висвітлено особливості складання ситуаційних завдань для дистанційної самостійної підготовки англomовних студентів.

Ключові слова: англomовні студенти, самостійна підготовка, ситуаційні завдання.

The article is devoted to the peculiarities of the preparation of situational tasks for distance self-training of English-speaking students

Keywords: English-speaking students, independent preparation, situational tasks.

Інтернаціоналізація сучасної вищої медичної освіти в Україні актуалізує проблему адаптації іноземних студентів до реальних умов вищої школи незнайомої країни. Практика показує, що навіть у найсприятливіших умовах міжнародних контактів при входженні в нову культуру в особистості виникають різного роду складності. Часто представники різних країн мало знають один про одного, керуючись стереотипними уявленнями, а іноді мають недостовірну чи негативну інформацію про іншу культуру, що не може не впливати на тривалість і складність їх